

La incerta glòria

“I vet aquí”, escriu Maria Bohigas, “que érem a Londres, en una sala menuda de la British Library, amb un historiador que ha dedicat la seva vida a investigar la Guerra Civil espanyola i amb el traductor

que ha traduït a l'anglès *Incerta glòria* de Sales. El que oferien al públic va ser una deliciosa conversa entre homes de bé que discrepen en tot. Preguntava Paul Preston (i duia a la solapa un pin roig, groc i morat): ‘els quatre personatges principals d'*Incerta glòria*, no creu que encarnen les diverses faccions del bàndol republicà?’. Contestava Peter Bush: ‘no hi ha res d'això, hi ha una relació amb la guerra i una experiència de la vida, hi ha Dostoievski’. Era una situació que feia venir ganes d'agenollar-se als peus del traductor i que confirmava Soleràs com a profeta: ‘*I és que si tractes d'explicar els nostres romanços als estrangers, s'hi perden; no hi comprenen ni borrall. No és pas que nosaltres ho compreguem gaire més, però almenys tenim una certa idea de la seva complicació extremadament simple. Ells en canvi hi busquen una simplicitat extremadament complicada*’ (El vent de la nit, pàg. 150). Això recordava Maria Bohigas, néta de l'escriptor i continuadora de la tasca editorial de l'avi, i els diaris explicaven també que, segons el setmanari *The Economist*, la gran novel·la de Joan Sales és una de les deu millors obres de ficció publicades el 2014 a Gran Bretanya. *Incerta glòria* és sobretot, amb tota certesa, un dels cims de tota la narrativa catalana contemporània. I és, amb la mateixa certesa, la millor novel·la mai escrita sobre, al voltant de, o dins de la Guerra Civil del 1936-39. Justament perquè no tracta de les diverses faccions del bàndol republicà, i perquè no és tampoc una “novel·la de la guerra”, com tantes altres. Una guerra, o més exactament un temps històric, que, tal com recorda en Soleràs, magnífic personatge (sense dubte el més dostoiévskià de tots), fa que els estrangers s'hi perden, i que “nosaltres” no hi compreguem gaire més. I per acabar-ho d'adobar, per confirmar el gruix i la grandesa de la novel·la de Sales, “el conflicte era l'escenari del relat, sens dubte, però no n'era exactament el tema”,

Joan Francesc Mira

segons explicava Enric Sòria, subtil i clarivident com sempre, poc abans de Nadal. I afegia: “Pitjor encara, el conflicte era l'escenari del relat, sens dubte, però no n'era exactament el tema. En realitat, parlava de la guerra per a parlar de la vida;

de l'amor i de l'odi, de l'angoixa i l'absurd, de la desoladora manca d'agafalls d'una generació sacrificada en altars d'ídols falsos i, a més a més, vençuda. La recerca desesperada d'alguna classe de sentit a què es lliuren els seus joves personatges en el fred sideral de les trinxeres d'Aragó o en la desolació de la ciutat cremada i famolenca, enmig de la carnisseria general, és ben comprensible i ben patètica, però no és en absolut edificant”.

Seria “edificant” si aquell petit món de les trinxeres i el món més gran de la marca de la guerra a la ciutat hi hagueren quedat dividits entre bons i dolents, només víctimes innocents en un bàndol, només botxins perversos en l'altre, tal com demanaria una certa, o incerta, ortodòxia dogmàtica. Però, tal com Enric Sòria ens recorda sàviament, “*Incerta glòria* no és un pamflet a l'ús ni pretén convèncer-nos de res, o només del que experimenten els seus protagonistes: que el món humà no és més que una immensa olla de grills exasperada que fa vergonya i fàstic, i del dolor per haver hagut d'aprendre-ho. La de la guerra és, en tot cas, una feroç pedagogia. És clar que aquestes no eren conclusions adequades per a la rabera de comissaris de les lletres que ens va tocar patir durant la Transició”. Comissaris de les lletres i de les idees, comissaris polítics a fi de comptes, que mesuraven el valor literari i estètic amb el regle graduat d'un marxisme tan banal com estèril. Maria Bohigas (amb la qual, no fa gaires anys, vam passar unes hores memorables passejant per la ciutat vella de Jerusalem) recorda, en un altre escrit, la miserable i brevíssima al·lusió amb què alguns dels més grans comissaris definien l'obra i la figura de Joan Sales: “un escriptor catòlic”, i això era tot, ni mitja ratlla. “Un escriptor catòlic”, valga'm Déu!: amb quins prejudicis estúpids, amb quines ulleres, l'havien llegit, si és que l'havien llegit realment?

“ ‘Incerta’ glòria no és un pamflet a l'ús ni pretén convèncer-nos de res, o només del que experimenten els seus protagonistes: que el món humà no és més que una immensa olla de grills exasperada que fa vergonya i fàstic, i del dolor per haver hagut d'aprendre-ho. La de la guerra és, en tot cas, una feroç pedagogia ”